

Miljödepartementet
Naturmiljöenheten, Landmiljö
Epost:
m.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia:
michael.lofroth@regeringskansliet.se

Datum: 2020.07.03

Diarienummer: M2020/00205/Nm

Remiss av SOU 2019:67; Betänkande av utredningen om hållbar terrängkörning

Svemin (Föreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige) är den nationella branschföreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. Antalet medlemsföretag uppgår till ett drygt 40-tal. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet, varav gruvorna huvudsakligen är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen.

Efter medgivet anstånd till och med den 3 juli 2020 (Michael Löfroth via email den 22 juni 2020) inkommer Svemin med följande remissyttrande.

Inledning

Svemin stödjer målsättningen att terrängkörning ska vara hållbar men anser att utredningen har missat viktiga aspekter om vad som måste anses vara hållbar terrängkörning och att lagförslaget därför har vissa brister. Svemin lämnar ett konkret förslag på hur utredningens förslag kan kompletteras.

Hållbar terrängkörning

Som utredningen konstaterar finns ingen definition av vad som är hållbar terrängkörning. Några utgångspunkter för utredningen har varit att hållbar utveckling bygger på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet samt att störningar och skador ska undvikas eller begränsas samtidigt som vissa behov måste tillgodoses, bland annat inom vissa näringar.

Svemin konstaterar inledningsvis att utredningens utgångspunkter, överväganden och förslag till övervägande del bygger på skoterkörning och att näringsrelaterad terrängkörning behandlas tämligen översiktligt och då ur perspektivet ekonomisk hållbarhet. Därmed missar man att näringsverksamhet typiskt sett är en förutsättning för social hållbarhet och att det inom näringsverksamhet alltid görs åtaganden och begränsningar vid behov för att minska det miljömässiga avtrycket. Hållbarhetsbegreppets beståndsdelar hänger enligt Svemin ihop och låter sig inte delas upp och kategoriseras utan att verklighetsförankringen riskerar att gå förlorad.

Terrängkörning och gruvnäring

Gruvor och prospektering nämns överhuvudtaget inte i utredningens överväganden, utgångspunkter och förslag. Det är egentligen inte så konstigt, sett ur perspektivet att den terrängkörning som kan hänföras till gruvnäringen görs i samband med prospektering och sällan vållar några påtagliga skador eller olägenheter i skog och mark. Samtidigt är det en brist att utredningen har missat att prospektering i vissa skeden är helt beroende av terrängkörning som

enligt nuvarande lagstiftning hanteras genom dispens från terrängkörningsförbudet. SveMin vill genom detta remissyttrande uppmärksamma lagstiftaren på att terrängkörning i samband med prospektering egentligen borde omfattas av lagens allmänna undantag på samma sätt som för jordbruk och skogsbruk och med samma tillämpningsområde som de förslagna undantagen för skötsel med mera av till exempel ledningar och radio- och teleanläggningar (se förslag nedan).

Allmänt om prospektering och gruvnäring

Undersökningsarbete (prospektering) innebär sökande efter, och undersökande av, mineralfyndigheter. Prospektering är en avgörande förutsättning för en hållbar och bärkraftig gruvnäring, eftersom utvinning av metaller och mineral förutsätter identifiering av mineralfyndigheter som är tekniskt och ekonomiskt möjliga att utvinna.

I sammanhanget kan det vara värt att påminna om att metaller och mineral är oundgängliga i samhället. Både för vårt i nuvarande sätt att leva och för att klara omställning till utsläppsneutrala transport- och energilösningar, digitalisering och överhuvudtaget den hållbara utveckling som samhället står inför. Sverige har en lång och framgångsrik historia som gruvnation och gruvnäringen bidrar, och har i stor utsträckning bidragit, till att bygga Sveriges välfärd genom sysselsättning, teknikutveckling, skatteintäkter, exportintäkter och genom att förse annan industri med metallråvara. Syftet med minerallagen är att stimulera och möjliggöra effektiv undersökning och bearbetning av landets mineralförekomster.

Prospektering förutsätter undersökningstillstånd enligt minerallagen. Tillståndet är tidsbegränsat men kan under vissa omständigheter förlängas till en maximal giltighetstid om 15 år. Utöver undersökningstillstånd krävs en godkänd (eller fastställd) arbetsplan som ska ha kommunicerats med alla berörda mark- och sakägare. Ofta krävs också terrängkörningsdispens samt att de planerade arbetena har anmälts till länsstyrelsen för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Praxis kan dock variera något mellan olika län.

Vissa moment av prospekteringen förutsätter transporter i terräng. För geofysisk mätning, provtagning och borrning kan det behövas transporter med fordon som terränghjulning, skoter och bormaskin. Transporterna sker både på väg (inklusive skogsbilvägar) och i terrängen. Bormaskiner som behöver köras eller transporteras till platsen för prospekteringsborrningen är i allmänhet dieseldrivna och monterade på bandvagn eller skogstraktor. Påverkan på omgivningen vid till exempel borrhingsarbeten kan närmast jämföras med den påverkan som uppkommer vid körning i terrängen med skogsmaskiner.

Särskilt om arbetsplaner

Enligt minerallagen (3 kap. 5 - 5a §§) gäller följande. Undersökningsarbete får endast utföras i enlighet med en gällande arbetsplan som ska upprättas av tillståndshavaren. Arbetsplanen ska delges ägaren till den fastighet där arbetet ska bedrivas och innehavare av särskild rätt som berörs. Delgivning med innehavare av renskötselrätt får ske genom att arbetsplanen delges den sameby som innehavarna tillhör.

Arbetsplanen ska bland annat innehålla en redogörelse för det undersökningsarbete som planeras och en tidsplan för arbetet, en karta med fastighetsgränser och fastighetsbeteckningar som visar inom vilket område undersökningsarbetet kommer att utföras, en bedömning av i vilken utsträckning arbetet kan antas påverka allmänna intressen och enskild rätt och uppgift om att den som berörs av arbetsplanen har möjlighet att påverka innehållet i den genom att invända mot den.

Utöver eventuell terrängkörningsdispens sker alltså alltid en kommunikation med berörda markägare och sakägare, vilket bland annat kan avse val av körvägar och tidpunkt för arbetenas/körningarnas utförande för att minska risken för skada och olägenhet.

Svemins inställning

SveMin anser att terrängkörning i samband med prospektering borde omfattas av ett generellt undantag från terrängkörningsförbudet. Skälen är huvudsakligen dessa:

- ◆ Prospektering styrs av flera lager av parallell reglering och olika regelverk. Ett allmänt undantag från terrängkörningsförbudet för prospektering är inte mer långtgående än undantaget för till exempel skogsbruk. Tvärtom är den reella ytan som kan bli aktuell för terrängkörning i samband med prospektering ytterst marginell jämfört med det föreslagna undantaget för skogsbruk.
- ◆ Utöver undersökningstillstånd krävs en arbetsplan. Härigenom blir mark- och sakägare alltid informerade om planerade undersökningsarbeten och har möjlighet att påverka genomförandet, till exempel valet av körvägar och när körning bör ske/undvikas för att minimera risken för störningar.
- ◆ Trots att det inte finns något allmänt krav har praxis utvecklats mot att prospekteringsarbeten ofta anmäls till tillsynsmyndigheten (normalt länsstyrelsen) för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Samråd tillämpas även inom områden som inte är naturskyddade. Genom samrådet har tillsynsmyndigheten möjlighet att föreskriva om villkor eller begränsningar för att motverka skada på naturmiljön.
- ◆ För prospektering inom obrutet fjällområde är samråd med tillsynsmyndigheten obligatoriskt.
- ◆ Eventuella villkor av myndigheter och överenskommelser med mark- och sakägare gör redan nu att arbetena ofta utförs under viss tid på året för att minska risken för skada och olägenheter såsom markskador eller buller.
- ◆ Ett allmänt undantag för terrängkörning i samband med prospektering skulle minska den omfattande och parallellreglerade administration som krävs innan arbetena kan påbörjas, både för företag och myndigheter.
- ◆ Att inte inkludera terrängkörning för prospektering vore en omotiverad skillnad jämfört med de föreslagna undantagen enligt 10 och 14 §§.

Konkret förslag

SveMin föreslår en tilläggs punkt till den av utredningen föreslagna 14 §. Skälet till att prospektering hör hemma i den bestämmelsen och inte i det allmänna undantaget för jord- och skogsbruk är att prospektering också behöver kunna utföras inom fjällområden. Prospektering inom obrutet fjäll omfattas redan av anmälningsplikt enligt 7b § förordning (1998:904) om anmälan för samråd).

SveMin föreslår att den föreslagna 14 § kompletteras med följande innehåll (ny text markerad med blått):

”Motordrivet fordon får trots 6 och 7 §§ och 8 § andra stycket användas i terräng vid [x.] undersökningsarbeten enligt 3 kapitlet minerallagen,”

Stockholm, datum som ovan.

Maria Sunér Fleming

VD SveMin

Kerstin Brinnen

Branschjurist SveMin